

VERMEERDERING

Tot de

CRONIK van ZEELAND,

Wegens des selfs Oudheden en Herkomsten,

DOOR

M. SMALLEGANGE.

I. HOOFDDEEL.

Oudheden t'onderzoekken. Hoedanig dese Landen in den aenvank geweest zijn.

Het onderzoek der Oudheden is geenfins ydel, noch om eenig trotsch vertoog te maken; maer dat strekt insonderheit tot voordeel van 't algemeen menschelijk geslacht. Wy sien dat de Goddelijke voorsienigheid door Moses ons den gemeeenen oirspronk des weerlds foodanig beschreven; en des selfs voortgang op geen andere wijze, dan met het oprekenen van de geslachten der Voorvaderen vertoont heeft: dus kunnen wy niet twijffelen, of het is sijnen wille, dat volgens des selfs voorbeeld, alle andere volkeren, uit de stamrekeningen der Vorsten en Voornaemsten, haren oirspronk en voortgank souden bewijfen, om de groote wijsheit en goetdadige bestiering Godts in sijne schepselen aen te merkken. Want dewijl van den eersten boom Moses, die van alle andere menschen als takken afhangen; soo kan daer uit gerekent worden, in wat tijden, en hoedanig, yder van de selve tot het gebruik der Burgerlijke regering, en tot den staet der Kerk gekomen, of daer van weder afgeweken is. Hier toe hoort 't gene David seyt; *Dat sal beschreven worden voor het navolgend geslacht, en het volk dat geschapen sal worden, sal den Heere loven. Als mede op den 78. Psalm, Ik sal verborgentheden overvloedig uistorten, van ons her: die wy gehoort hebben, en weten, en onse Vaders ons vertelt hebben. Wy sullen het niet verbergen voor hare kinderen, voor het navolgend geslacht, vertellende de loffelijkheden des Heeren, en sijne sterkte, en sijne Wonderen, die hy gedaen heeft: op dat sy hare hope op Godt souden stellen, en Gods daden niet vergeten; maer sijne geboden bewaren.*

Psalms
102.
vers 19.

vers 2, 3,
4. en 7.

Het Geslacht onses Saligmakers is van

d'Euangelisten naeukeurig opgehaelt, waer in van den eersten Adam tot Jesum Christum selfs met een geduurig vervolg van personen klaerlijk bewesen word, dat de Messias uit de Iuden Sems was voortgekomen, 't welk Moses door een Prophetischen geest had voorfeit.

Hier van schrijft Polibius: *Daer is den menschen geen gemakkelijker weg om het leven wel aen te stellen, als de kennis der saken in de oudheit voorgevallen; en met slechts eenige, noech ten deele, maer alle gebruiken sy dit begin en dit einde, dat sy de waerachtige rug, de oeffening namelijk tot burgerlijke saken, uit de kennis der Historien leeren; en die alleen van de voorbeelden der onheilen in andere, om te maken en ons t'onderrichten, dat men de wisselvalligheden des noodlots met een gerest gemoeft sou konnen dragen.*

Diodorus Siculus noemt de History, een verbinde bintenis des gemeen samen levens, seer nut tot alle hande voorvallen. Die, seyt hy, helpt de jongelieden aen de wijsheit der ouden, en vermeerderd in de oude de verkregene ondervinding, maekt de gemeene lieden waerdig te heerschen, en wekt de Vorsten op tot de heerlijcke bedrijven, door oversterflijcke glory. En behalven dit al drijft het de Krijgslieden aen, met loftruyningen in de doot verkregen, om gevaerlijkheden voor het Vaderland uit te staen; en wederhoud de goede, door geduurige schand en oneer, van de lust om schelmstukken te bedrijven. Ja sommige worden gedreven, om de gedachtenis hares denigs door de Historien te doen verbreiden, tot steden te bouwen; andere tot Wetten in te stellen; waer in 't behoud en de welstant van 't gemeen leven is veruat. En daer de gelukzaligheid uit alles vervult word, soo moet de History, als stichtster deses lofs, den hoogsten roem hebben. Want dese moet men stellen voor prijzenswaardige

waardige mannen, tot bewaerster harer deugden; voor ondegende menschen, tot getuige harer boosheden en ontaertheden; en tot weldoenster voor geheel het menschelijk geslacht.

Hugo Grotius spreekt hier van aldus; Dit is de voornaemste vrucht der Historyen, dien de lezers daer uit mogen trekken, dat sy kunnen aenwercken wat sy dienen te volgen of te vlieden: Want het is voor waerachtig by wijse mannen geloof, dat soodanige saken lichter door voorbeelden, als door enbete leerstukken, ons aankleven. Doch dewijl alle Historyen dit gebruik aen alle geuen, soo doen dit insonderheit de eigene Jaerboeken van yder volk: want de saken die onse voorouderen en bloedverwanten verricht hebben, gelijk sy met meerder sacht vernomen worden, soo onthouden wy die vernomen hebbende noch in vaster geheuenis.

Niemand moet ook denken, dat'er eenig soo gering en duister volk onder de Son wesen sou, daer Godt geen sorg over draegt, en dat niet in alle sijne voorvallen sonderling besiert. Dit ondersoek der ouden dient niet, om krachtiger onderwerping aen Godt, en onderlinge goetwilligheid en toegankelijkheit onder alle menschen te verwekken. Want indien de volkeren in hare geschichte-registren voortgaende, yder tot de gemene stam-rekening Mosis opklimmen; dan moet de suk zelfs ons vermanen, dat alle menschen, als broederen, uit een en den selfden Vader zijn voortgekomen; en dat die halven een selfde Godt, ons aller maker, niet sulken Godtsdienstigheid geëert worden moet, die hy zelfs in sijn Woord aen't menschelijk geslacht door sijnen Soon en't Heiligen Geest geopenbaert heeft.

Dit opsoekken is ook voordeelich aen alle volkeren in't bysonder; dewijl uit de ouden, de voorrechten en vryheden gehaelt worden, en hare krachten krijgen, die aen personen, Landen en saken zijn toegelaen; van welke de gronden af dalen, die niet alleen tot noodzakelijkheden van den Staat, maer noch tot haren glans en roem dienen. Gelijk ook de bysondere menschen, vermits niemand ergens van sekerder looflijkes fideliteits halen kan, als uit de geschichten van sijne Stam, en de gedachtenissen der Voorouderen. Daer en boven haelt men hier uit noch dese vrucht, dat men ontvloed van nutte voorbeelden heeft, die den aankomende Opperhoofden in den Staet en de Kerk konnen verlichten, en alle andere gemeene menschen tot deugden opwekken, en van d'ondegden af trekken: daer de wimpelen in ons eigen bloed en Volk de meeste kracht hebben. De dankbaerheit, die wy aen ons Vaderland en Voorvaderen schuldig zijn, drijft ons ook aen tot der selver oorspronk en ouden t'onderzoekken. Want waerlijk, nadien het Vaderland en Ouderen yder haer deel hebben aen onse opbehoef, soo schijnt onse eerste sorg te ver-

73
eiffchen, dat wy haer mogen kennen. Dese hebben het Vaderland zelfs, waer in wy geboren souden worden, door haer bloed en sweet ons toebereid: sy hebben onse Vaders geteelt, die dit selve Vaderland, van haer ontfangen, door haer vernuft en arbeid bebouwt gelijk dat nu is, als met handen aen ons hebben overgegeuen. Van haer hebben wy dan onsen oorspronk, onsen geest, en het leven zelfs: van haer koomt onse Burgerlijkheit, onse Waerdigheit, en onse Edelheit: dese moeten wy met de selve op te soeken voor onse eeren, heerlijke gedachtenissen, glory, groote Voorrechten, en Vryheden dankken. Tot het welk te doen, niet alleenig de voorbeelden der Heidenen, maer ook der Christenen, ja zelfs der Oudvaderen ons aenprikkelen, by alle en een yder van welke in seer groote achtig en eerbiedigheit geweest is het ophalen der stam-rekenende ouden; gelijk ons sulks der Voorvaderen gedichten getuigen, die de Grieken, Romeinen, Duitschen, Deenen, Gothen in hare seestijden plagten te singen; nevens de getuigenissen van verscheide Tijtbeschrijvers en Dichters onder vele volkeren nagelaten; naer welke wy ons mede niet ongeern sullen schikken.

Dese Eilanden zijn van ouds meest door vervolg van de duinen aen Vlaenderen vast geweest, wanneer de Schelde, voor Cefars tijden in de Mase vallende, (terwijl hy, sijne Legioenen verdeelt hebbende, dus van sich selven schrijft; *Ipse cum reliquis tribus ad flumen Scaldim, quod influit in Masam, extreme masque Arduennis partes ire constituit.* Dat is, *Hy zelfs heeft besloten met de drie andere na de Riviere de Schelde, die in de Maes uitloopt, te trekken.*) voorby Vlaedingen heen stroomde; welke wateren alleen de Rhijn t'samen in de zee bragt. Siet hier van Tacitus: *De Rhijn, in eenen kolk versamelt, geen kleine eilanden omloopende, ontrent het begin van't Land der Bataviëren, is als in twee armen verdeelt; en bewaert sijnen naem en geweldigen stroom, daer hy langs Duitsland loopt, tot dat hy met de Zee sich vermengt: aen de strand van Gallien sachter en stiller heen vlietende, hebben de naest woonende den naem d'ier van veranderd, en de wael geheeten. Terstond word dit woord weder verwisselt, en de rivier de Mase geseit, die met haren seer wijden kolk in de Zee sich uitsort.* Dat de Rhijn alle dese wateren t'samen in Zee bragt blijkt ons mede uit de woorden van Tacitus. *De riuus placis als een Zee werd genomen, daer de Rhijn de stroomen van de riviere de Mase in de Zee koomt storten.* Dit vallen van de Schelde in de Mase, meenen sommige alleenig hier beschreven te zijn, om dat de mond van de Schelde in Zeeland ontrent het Eiland van Schouwen, gelijk alle dese Eilanden zelfs, by dese Schrijvers onbekent is geweest. Nochtans vinden wy by Ptolomaeus, in sijne weerelds-

beschrijving, m.

beschrijving, dat hy dese uitwatering van de Schelde, by hem *Tabada* genoemd, (huidensdaegs ons den Roompot), den nieuwen mond der Schelde heeft gheeten: waer uit men klaer kan sien, dat'er van ouds die mont niet geweest is. Dit word ons noch aengewesen by *Vredius*, in sijn Landkaertje van de eerste siplaetsen der Francken. En hier over behoeven wy ons niet te verwonderen, daer naderhand meer andere sware Zee-gaten op verscheide plaetsen gekomen zijn.

*Eiland.
Ethiopia.
pag. mibi
232.*

*Parte 2.
pag. 73.
versn.*

Van dese Eilanden spreekt *Jo. Ant. Maginus* over de weerelds-beschrijving van *Prolemaeus* voornoemt: *Zelandia Insula antiquitus Arborica dicobatur, sive inter Mase & Scaldis fluvium ostia.* De Zeeusche Eilanden wierden van ouds *arborica* genoemd, als met de weereld haren oorspronk genomen hebbende, gelegen tusschen de monden der Rivieren de *Mase* en de *Schelde*. En noch vorder: Sy hebben door d' onstuimigheden der Zee groote veranderingen geleden: want eenige der selver zijn grooter, en andere kleinder geworden; sommige zijn door de zee geheel ingeswolgen; en andere zijn van meens opgekomen. Welke nu de Zeeusche Eilanden zijn, getuigt ons *Cluverus*, in sijn Boek selfs aen de Staten aan Holland en Westvriesland opgedragen, met dese woorden. *Omnes Insulae Vabalas, Mase, & Scadis Zelandici juris sunt: dat is, Alle de Eilanden der Wael, der Mase, en der Schelde behooren onder Zeeland.*

*Germ.
Antiq.
Lib. 4.
cap. 29.*

Dese Landen waren alle van feer laege grond, allefins vol poelen en moerassen, die meest van de Zee-wateren in hare hooge vloedden overstroomt wierden. Van de hoogste plaetsen en gronden in de selve, hebben onse Eilanden, gelijk sy nu liggen, naderhand haren oorspronk genomen (gelijk de schorren, door het slijk van de hooge vloedden daer op gebragt, huidensdaegs noch aenwassen) die naderhand menigmael groote veranderingen zijn onderworpen geweest: Want d' ongestuimige golven hebben tot sware schaden haer dikwils overloopen, waer tegen van de inwoonderen hier en daer verscheide bergkens zijn opgeworpen, om haer selven, met het hare daer op dan eenigfins te bergen, gelijk men vele daer van noch kan sien. En hoe dese Eilanden, door het versamelen van veel driftige klei, meerder aenwiesien, hoe de laege poelen tusschen de selve meerder diepten kregen, en de binnenlandsche Zee-wateren geduurig meerder d' overhand namen. Dus zijn allenxkens dese Stroomen gekomen. De gronden ondertusschen hier feer vet en weeldig zijnde, hebben met hare vruchtbaerheden de inwoonderen gelukkig gemaakt, en onderhouden: Want of schoon de landen somtijts van de Zee overstroomt wierden, soo lieten sy even niet na het vee aengenaem te voeden;

gelijk men huidensdaegs noch siet aen schorren buiten de dijcken van onse Eilanden gelegen; waer op de schapen ongemeen wel aerden, en vet worden. Hier over leeft men by *Julius Cesar*, van de *Sarmaten* een machtig Volk in Duitsland, waer van een deel dese Landen mede bewoont heeft; *sy wemig hoornhadden, maer veel by melk en vee leefden, en waerdig ter jacht liepen; en waer door sy sterk en grof van lichaem waren; en wat daer meer is.* Hier van spreekt ook *Procopius*: *De Rhyjn stort sich uit in de Zee; en dese plaetsen zijn geen wemige moerassen, waer van ouds de Duitschen, een barbaersch volk, hare woning hadden, in 't begin van kleine machts die nu Francken genoemd worden.*

Van dese uitterste einden van Gallien gaet waegt ons *Dion Cassius*, een Grieksch Schrijver, dusdanig sprekende van Cesar; *Hij heeft hy sijne wapenen tegen de Mozonen, na haer naest aenpalende Menapien gewend, welke hy meende door den schrik der voorheen uitgevoerde saken, t' overrompelen, of met geen groote moeite t' overwinnen, hoewel hy niets van haer t' ondergebragt heeft. Want dewijl sy niet in steden woonden, maer in vlekken, en in moerassen, door dichte bosschen besloten, alles, wat sy waerdigs hadden, verborgen hebbende; soo hebben sy de Romeinen, die haer besprongen, meer schaden toegebracht, dan sy selfs van haer ontfingen. Cesar heeft vergetracht de bosschen afskappende, tot de moerassen door te dringen; maer wegens der selver grootte, en door het aennaderen van de winter, die sack hopeloos zijnde, heeft hy daer van afflaet gedaen. Al had dese Schrijver selfs in onse Landen geweest, en alles wel naeuwkeurig ondersocht, hy sou de gelegtheden der selver, gelijk die in de Oudheden waren, ons niet netter kunnen voorgedragen hebben. *Amnianus Marcellinus* heeft hier van dit, op sijn 15. Boek, uit *Suetonius*, een feer oud en beroemt Schrijver: *Geheel Gallien (Belgien een deel van Gallien makende) behalven daer het wegens de poelen ontoegankelijk was, heeft Cesar na tienjarige wederzijfche nederlagen, door eenwig-duurende verbonden aen onse Gemeenschap verknocht.* Dus spreekt ook Cesar; *Die aen de zee waren, hebben sich in de Eilanden verborgen, welke de vloedden plegen te maken.* Hier uit is lichtelijk te sien, dat hy de zeeusche Eilanden verstaet, die door de vloedden Eilanden gemaakt wierden, en met de ebben aen 't vaste land schenen te behooren. De selve Cesar, schrijvende van de monden des Rhijs, handelt mede van de selve: *Wanneer hy tot de zee keemt naderen, verspreit hy sich in verscheide armen, vele en groote eilanden makende, die meest van woeste en barbaersche volkeren bewoont worden.* Hier uit blijkt, dat Cesar van dese Volkeren gantsch geen kennis gehad heeft, dat sy geene Gesanten tot hem gesonden hebben, en dat hy ook nooit tot haer is doorgedrongen geweest; en *Glareanus*.*

op dese plaets van *Cesar*; schrijft dus: *Hy schijnt de Eilanden van Zeeland een te vijfen; die tegenwoordig aen Vlaenderen palen, in de monden des Rhyms, nevens Holland.* Soo mede *Cluverus: De Zeeuwfche Eilanden, met de naef-gelegene Hollandsche, en zelfs de Heilandsche en Geldersche deelen, worden niet dufferlyk hier verfaen; want byfeit, dat den Rhyne alle en groote Eilanden maekt, die geen andere wesen konnen.* *Tacitus* getuigt ook, dat *Duitland,*

(in welkers einden wy mede gerekent wierden) of verschrikkelijk was wegens de *Bosfchen*, of *vuil* wegens de *moerasschen*; ongesien van grond, met een harde lucht, deerlyk van gelegenheit en gestalte, uitsiekend van *wreedheit des Hemels*, door de strengheit van 't Noorden en het woeden van den onbetemden *Oceaan*. Dit vinden wy van den aert onses Lands in de Oudheit: nu fullen wy sien wat voor inwoonderen van tijt tot tijt hier geweest hebben.

II. HOOFDDEEL.

Wie van ouds dese Landen bewoonden? Ingeborene, of Aengekomene. Uit Sem; de Sone Noachs, zijn de Friesen in dese Landen voort gesproten; volgens het verhael van Suffridus Petri, en sijne medestanders &c.

Wanneer men van de Oudheit of oirspronk eeniger Volkkeren pleg te handelen, hebben de Schrijvers gemeenlyk eerst ondersocht, of die in hare Landen ingeborene, of van elders heen-gekome ne mogten zijn. Doch dit verschil heel anders van de Heidenen, als van de Christenen genomen wordende, soo moet men voor eerst verklaren, hoe dit te verstaen zy; op dat de twijfelachtige woorden den Leser geen duisterheit fouden toebrengen, noch moedelijkheden verwekken, daer de Heidenen en Christenen ingeborene en aengekomene anders en anders verstaen. Want sommige Heidenen meenen, dat het menschelijk geslacht van alle eeuwigheit heeft begonnen, sonder eenigen oirspronk gehad te hebben, gelijk wy van *Pythagoras* uit *Samos*, *Lucanus*, *Archinas* uit *Tarenten*, en alle hare navolgeren, ja zelfs van *Plato*, *Xenocrates*, en *Dicearchus* van *Messenen*, en andere Philosophen van d'oude Hooge School, als mede van *Aristoteles* en *Theophrastus*, en andere Hoog-beroemde van haren aenbaek verstaen hebben; die tot bewijs van dit haer gevoelen voortbrengen, het loochenen dat men oit sou konnen uitvinden, of de vogelen eer dan de eieren geteelt zijn, daer het ei sonder de vogel, en de vogel sonder het ei niet voortkomen kan: doch andere staen toe, dat het menschelijk geslacht, 't welk te voren niet was, eenmael sijnen oirspronk genomen heeft, maer op onderscheide wijfen. Want de Dichters voornamelijk halen den oirspronk der menschen uit de sachte klei van *Prometheus*, of uit de harde steenen van *Ducalion* en *Pyrrha*. Eenige wijsgeeren, als *Anaximander* van *Milesien*, *Empedocles*, *Parmenides*, *Democritus*, en *Epictetus* hebben ons verzekert, dat de menschen van zelfs uit de verrotting der aerde en des waters zijn voortgekomen. Zes heeft gemeent, dat de menschen met de nieuwe

Weereld haer begin genomen hadden, en dat sy alleenig door behulp van het Goddelijk vyer, dat is, door sijne voorsienigheit voortgebracht waren: ondertusschen heeft het gemeen volk sich ingebeeld, dat de Voornaemste onder eenige volkeren, die uit d'aengekomene stam niet zijn gesproten, als uit de selfde aerde haren oirspronk hadden.

Uit dit gevoelen is'er een strijd geresen tusschen de volkeren, die ingeboorene wesen wilden, over den voorrang der oudheit, onder welke d'Egyptenaren en d'Arcadiers de voornaemste geweest zijn; daer d'Egyptenaren menigte duisenden van jaren uit hare staets-schriften voortbragten, en d'Arcadiers sich voorgaven ouder selfs dan de Maen te wesen. Om dit geschil te besliffen, heeft *Psammetichus* Koning van Egypten forgvuldig geweest; die, volgens de getuigenis van *Herodoot*, twee nieuw-geborene kinderen aen een Herder op te voeden gegeven heeft, onder streng verbod, dat niemand voor haer iets sou spreken; maer dat sy in een eenfame plaets, van de menschen afgesondert, door een geit onderhouden fouden worden. Na 't verloop van twee jaren had de Herder, gelijk hem bevolen was, de deur geopent, en beide die kinderen *Beccos* hooren roepen, waer op hy in 't eerst stil was gebleven. En als hy verscheide malen weder by haer komende hoorde, dat het selfde woord dikwils van die kinderen herhaelt wierd, soo heeft hy sulks den Koning bekend gemaakt, en op sijn last de kinders voor hem gebracht. Als nu *Psammetichus* het selve gehoord had, gebood hy 't onderzoeken wat voor volk het woord *Beccos* in hare Taal hadden; 't welk naeuwkeurig ondersocht zijnde, bevond hy, dat de Phrygen het Brood alsoo noemden. Door dese reden hebben d'Egyptenaren en Arcadiers naderhand oertuyge van dit geschil opgehouden, en den voor-

Geschil over den voorrang der Volkeren, wegens hare oudheit.

Herodoot.

362.

rang van oudheit aen de Phrygen gelaten :
Wanneer *Apaleus*, in *zijn* *gelden* *ezel*, de
Phrygen, *Prinigenios*, dat is, eerstgebo-
rene genoemd heeft; 't welk *Claudians* ook
toesemt, wanneer hy seit :

In *Tutrop.* *lib. 2.* *versus*,
250.
Principium Phrygibus, mo Rex Aegyptius ultra
Reficit, hinc aut postquam puer uleris expers
In Phrygiam primigeni Lavavit munda vocem:
dat is

Al d'oudheit heeft den Phrygen 't beest begin gegeven :
Egyptens Konink kon dit niet meer tegen streven,
Wanneer een kind, dat wit had vromen seg gesmaekt,
Eerst met een Phrygisch woer aen 't spreken is geaekt.

Het sou al aenmerkens waerdig geweest
zijn, indien het kind om brood roepende,
't welk sijne natuur nu ten hoogsten noodig
had, het selve in de Phrygische sprack had
geëischt. Doch dusdanige beuselingen zijn
by de verstandigste Heidenen selfs voor
droomen van sieke herffenen gehouden, ge-
lijk die ook waren. Nochtans heeft *Corne-*
lius Tacitus de Duitsche volkeren Ingeborene
genoemt, dewijl hy der selver eerste Voor-
vaderen geloofde uit Duitsland selfs, en
nergens elders van daer voortgekomen te
zijn. Maer de Christenen, die uit Godde-
lijke weldaet door *Moses* beter onderrich-
ting hebben van den oorspronk des mensche-
lijken geslachts, halen de hoofden aller volke-
ren uit *Noachs* Arke, en weten wel, dat gee-
ne volken hier ter wereld ingeborene zijn,
daer sy alle na de Zundvloed op de aerde,
die niemand toequam, en haer alle vrent
was, uit de wateren zijn nedergegaen in den
Lande *Sinear*, en daerom alle van elders heen
gekomenen zijn. Nu dan terwijl uit de na-
komelingen van *Noach*, na de Babilonische
verwerring, in verscheide deelen des wee-
relds verspreid, alle volkeren zijn voortge-
komen, soo noemen wy nu gemeenelyk
die volkeren Ingeborene, die hare eerste
sitplaetsen, in welke sy van hare Opper-
hoofden eerst gebragt waren, noch geduurig
bewoont hebben : van elders heen-geko-
mene seggen wy, die, de eerste sitplaetsen
verlatende, andere weder ingenomen heb-
ben. Volgens dese beteekening worden de
Duitschen van *Albertus Crantzins*, *B. Rena-*
mus, *Hermannus Nuenarius*, en meer ande-
re, Ingeborene genoemd, alleen om hare
seer hoog-gaende oudheit. Doch dit staet
noch los; dewijl voor hare aankoomst wel
andere in dat land hadden können geweest
zijn.

Volkeren
door de
Wered
teespreid.

Wy lesen in het boek *Genesis*, op het 9,
10, en 11. Capittel, dat *Noach* met sijne
Soonen uit de Arke gekomen; het men-
schelijck geslacht op aerden seer vermenig-
vuldigt hebben, wanneer sy in den lande
Sinear woonden, en daer een Stad en Toorn
wilden bouwen, wiens opperste in den he-

mel sou zijn : en doernaemals was onder haer
niet dan eenderlei sprack, en eenderlei
woorden; maer als de Heere onder dat bou-
wen hare sprack quam verwerpen, soo wier-
den sy van daer over de gantsche aerde ver-
strooit. Aengaende d'inwoonderen deser
Landen maakt *Suffridus Petri*, in sijne boek-
ken van de oudheden en oorspronk der Vrie-
sen, dusdanigen verhael; 't welk hy seit
getrokken te hebben uit de oude rymen der
Vriesen, door *M. Aluin van Sucek* wijd
uitgebreid.

In Indiën is een Landschap *Fresen* ge-
noemt, van de Rivier *Ganges* bevochtigt,
waer over de Aerdsvader *Sem*, de sone
Noachs, het geslag heeft gegeven aen sijnen
navolger *Rebu*, de selve van *Noach* in de
nederdalende linie : doch dat dese, dewijl
hy, behalven *Serug*, d'Overgrootvader
Abrahams, noch vier andere sonen had, aen
de selve de heerschappye van dit Landschap
van hand tot hand had overgedragen,
't welk sy wederom met geduurige erffenis
op hare kinderen en nakomelingen hadden
gebragt, tot dat eindelijk, die Staet door
Agrammes geweldenary onderdrukt, de wet-
tige erven des Rijks van dat besit berooft
zijn geworden. Als dese *Agrammes* dan,
het Land swaer plaegde, daer het volk
tot armoede gebragt was, en tot last quam
te worden; heeft eenige t'saem-gesochte
jongelingschap, als door haer vertrek het
Vaderland sullende verlichten, last gekre-
gen, andere woonplaetsen te soekken : aen
welke tot Oycsten van eere gestelt zijn, die
wegens haer erffelijck recht tot het Rijk de
meeste vrees mogten verwekken, *Friso*,
Saxo, en *Bruno*, die derhalven sich met
hare benden tot *Alexander den Grooten* bega-
ven, om in den oorlog onder hem te die-
nen; van wien sy seer vriendelijck ontfan-
gen, en op de Emodische gebergten nader-
hand in besetting tegen de Indianen gelegd
wierden. Als *Friso* daer sijnen naem had
groot gemaakt, heeft hy een Houwelijck
aengegaen met *Hilla*, een Macedonische
dochter, welker Vader was *Agathocles*, soon
van *Lysimachus*, beroemt onder de Oversten
en Navolgers van *Alexander* : na wiens doot,
als den Indiaen *Sandrocottus* van de Macedo-
niers was afgeweken, soo is *Friso*, nevens
sijne twee Broederen en vrienden, met ver-
drag uit die besettingen vertrokken, en
weder na sijn Vaderland het Gezegent *Fre-*
sien gekeert : doch *Agrammes* vermóden-
de, dat sy naer de besitting van haer erffelijck
Rijk wilden trachten, stont haer geern toe,
vele van die inwoonderen onder sich aen te
nemen, en uit Indiën heen te trekken, haer
de *Kroon*, en de *Vaen* vereerende, van *Sem*
aen *Rebu* mede gegeven, tot bevestiging van
geduurige vryheit en Koninklijke waerdig-
heit; beide van wonderlijke kracht : dese
heeft

lib. 3.
cap. 2.

Wettige
erven des
haer Rijk
berooft.

Friso
erffelijck
Hilla
Agathocles
dochter

heeft *Friso*, als van sijne Voorouderen hem aengeerft, in zijn nieuw Friesland overgebracht, en onder sijne Nakomelingen erfelijk laten blijven. Doch dese Kroon is door een Konink van Denemarken eindelijk de Vriefen ontweltigt; maer de Vaen, op dat sy verborgen mogt blijven, heeft vele eeuwen onder d' aerde begraven geweest; en ten laetsten weder ontdekt aen *Magnus Fortemannus* gegeven, die onder sulken bescherming de Friefen, als Overste, onder *Karel den Grooten*, tot binnen Romem gevoert heeft, welke Stad hy, ingenomen, aen den selfden Keiser geleverd sou hebben. Wat hier van zy, 't gene *Tacitus* van den Tempel *Tamfane* genoegsaem duister beschrijft, schijnt eenigfins op het voren verhaelde te slaen.

Om d'andere saken te bevestigen, haelt dese Schrijver *Moses* aen, wat de geslachtenrekening van *Rehu* belangt; en wat vorders tot het andere dient, daer toe brengt hy eenen *Patrocles* nevens eenen *Megasthenes* by, oude Schrijvers, ontrent de tijden van *Friso* geleest hebbende: doch *Suffridus Petri* bekennt, dat hy dien *Patrocles* noit heeft kunnen te sien krijgen; hoewel *Strabo* den selfen, onder de beschrijvers van de Indische saken, dikwils met goede achting noemt, en in de beschrijving van de Indiën voornamelijk volgt: gelijk ook *Plinius*, die desen *Patrocles* seit geweest te zijn Overste der Scheeps-vloot, onder *Selenus* en *Antiochus*, kort na de doot van *Alexander*, in het omswerven door de Hircanische en Caspische Zee.

Indien wy desen ouden Schrijver mogten hebben, dan sou ons de saek tot vernoegen klaer wesen; die by sommige nu voor fabelachtig gehouden word. En van dit gevoelen is *Albericus Cranzius*, in sijne beschrijving van Saxen; en *Ubbo Emmius*, in zijn boekje, *de Origine atque antiquitatibus Frisiorum*, doorgaens. Dit geschil sullen wy daer laten, en voorts vertoonen, hoe en wanneer, naer het gevoelen van *Suffridus Petri*, en andere sijne medestanders, dese gefeide *Friso* in Friesland aengekomen sou zijn.

Rahu, een afkomeling van *Sem*, en de sesde van *Noach*, was geboren op het 131. Jaer na de Sundvloed, en verkreeg van Sijnen Aertsvader, de heerschappy over het Land in Indiën, het Gezegent *Fresien* genoemt; daer hy 239. Jaren is oud geworden. Sijne nakomelingen hebben over dat Indisch *Fresien*, aen den oever van de Rivier Ganges, vervolgens over de 1600. Jaren geherscht, tot dat Konink *Adel*, van sijnen baerdscheerder, de Vader van den Geweldnaer *Agrammes*, verradelijk van Rijk en leven berooft (gelijk men in 't 9. boek van *Q. Curtius* kan sien) sijnen Soon *Friso*, uit sijn Land als in ballingschap vertrokken,

naer Athenen geweken is, en daer de lessen van *Plato* eenigen tijt gehooft heeft. Naderhand heeft hy de Wapenen onder den Konink *Philips* van Macedonien gevoert, en vervolgens sijnen Soon *Alexander den Grooten* gedient, hebbende daer in eenen grooten naam verkrepen. Na wiens doot weder in sijn Vaderland, het Gezegent *Fresien* gekeert, wierd haer alle belast van *Agrammes*, door vreesse dat sy na haer erfelijk Rijk souden trachten, met vele van die inwoonderen, andere Landen te gaen loeken: soo dat hy sijne broederen *Saxo* en *Branio*, nevens groote menigte van sijn Landslieden met sich nemende, sonder de Stale Kroon en de *Roode Vaen* van *Sem* geheiligd te vergeten, uit Indiën vertrokken, en door vele rampen gellingert in Egypten aengekomen is by *Ptolemens Lagi*: van daer noch vorder gaende tot in Thracien, by sijnes huisvrouws Grootvader *Lyfimachus*: en aldaer met de Duitschen kennis gekregen, en den aert van Duitsland ondersocht hebbende, wanneer hy eenigen tijt lank sijn verblijf by sijn Vrouwen Vader en Grootvader genomen had, heeft hy een goede Scheeps-vloot van wel 300 Schepen verzamelt, en is daer mede, door de Middellandsche Zee, het naeuw van de Straet, of de engte van Gades uitgelopen. In den Grooten Oceaan zijnde, heeft hy sijnen streek naer het Noorden geset; en Spaenjen en Vrankrijk yodrby varende, quam hy ten laetsten aen dese Noordsche Kusten met 54. Schepen vol volk; en dit sou geschied zijn drie-hondert en dertien Jaren voor de geboorte onses Salligmakers.

Om dese rekening nu recht te vinden, brengen sy voort; Dat *Eusebius* getuigt, de doot van *Alexander den Grooten* gevallen te zijn op het eerste Jaer van de 114. Olimpiade; wien *Hermannus Contractus*, *Christiannus Massens*, en d'andere vlijtigste Tijtschrijvers gevolgt hebben. En dit is het 3642. Jaer des weerlds, het 430. van het bouwen der Stad Romem, en het 321. voor Christi geboorte geweest: waer van 8. Jaren gekort moeten worden, die *Friso* met de bestiering sijnner saken, en sijn hier en daer trekken en reisen, voor sijnne aenkoomst alhier, na de doot van *Alexander* doorgebracht heeft. Op het begin dan des volgenden Jaers, te weten in het 313. Jaer voor de roekoomste des Heilands, dat het 422. der Stad Romem was, moet het aenkomen van *Friso*, met sijnne Broeders, en verderen aenhank, geschied zijn.

De Jaer-boekken der Friefen seggen, dat sy daer quamem aenlanden, door de mond van de Rivier, *Flevis* of het *Flio* genoemt, in den Herfst-tijt, wanneer de *Sneem*, uit vreesse van door de Zee overloopen te worden, na de hooger landen geweken waren;

terwijl hare velden; door geene dijcken be-
sloten, 's winters meest van de golven der
Zee overfloemt wierden: Waerom sy toen
aldaer ruimte gevonden hebben, om sich
gerustelijk sonder eenige wederstant neer te
setten. Met eenen hebben sy, ter selver
plaets, voor haren Jupijn, dien sy *Stavo*
noemden, eenen treffelijken Tempel ge-
bouwt, de gronden van een Stad gelegd, en
die na den naem van haren Godt *Stavoren* ge-
naemt. Hier door verkregen sy vastigheid,
om sich tegen de machten der aenvallende
vyanden te verdedigen.

*Stavoren
gebeemt.*

Aldaer hebben sy sich dertien achter een-
volgende Jaren t'samen by malkander ge-
houden; en hare nieuw-ingenome plaets
dapperlijk bewaert, niet alleen tegen de *Sue-
ven*, maer ook tegen de *Denen*, *Brüten*, en
andere: onderwijl haelden sy hares levens
onderhoud ten deele uit de Zee-rooverijen,
en ten deele uit den Landbouw; tot dat ha-
re inwoonderen allenkens seer vermenig-
vuldigt zijnde, de engte der plaetsen haer
drong na breedere Landen te trachten, op
dat haren overvloed van vee te bequamer
mogt voeder vinden. Hier over *Friso* met
sijne broederen raed plegende, en die saek
aen hare volkeren bekent gemaekt zijnde,
hebben sy gelijkelijk goet gevonden, dat
Saxo en *Byuno*, met hare nakomelingen op
souden trekken, om eenige naest-gelegene

*Friso soekt
met sijne
Broederen
de welstant
voor de
Nakome-
lingen.*

Landen in te nemen, en aldaer niet alleen
volgens den aert en instellingen te leven,
maer ook malkander door onderlinge by-
standen tegens eenige aankomende vyanden
te helpen. Dienvolgens heeft d'een het Land
van *Saxen*, en d'ander dat van *Bravswijk*
gaen beheerschen, latende haren oudsten
broeder *Friso* met de sijne, sijn naer hem soo
genoemt Friesland gerustelijk besitten, ge-
lijk hy dat 68. Jaren gedaen heeft, nalaten-
de uit *Hilla*, dochter, of suster, (soo als de
tijden dat beter schijnen te vereiffchen) van
Agathocles, Konink van Thracien, seven
Sonen en eene Dochter. Tot alle dese sa-
ken te getuigen, worden onder andere by-
gebracht, *Cappidus Stavorientis*, *Occo Scher-
lenfis*, en *M. Albinus* van Sneek; van
welke de twee eerste voor 700. Jaren ge-
schreven hebben, maer de derde heeft voor
300. Jaren de oude Rymen der Friesen in de
huidensdaegsche tael gebracht.

Dese Vriesen fouden sich dan allenkens
in *Holland*, *Virecht*, *Brabant*, *Vlaenderen*,
Zeeland, ja zelfs in *Britanien* uitgebreid heb-
ben; die alle uit de *Friesen*, *Sclaven*, en
Sueven fouden gesproken zijn. Het Land
van den *Frye*, nu 't *Vrye*, op het einde van
Vlaenderen aen Zeeland grensende, (waer
van de benaming der *Francken* den oorspronk
gehaelt heeft) schijnt hier van noch eenig
bewijs te geven.

*Frie-
Zee-
uitg.*

III. H O O F T D E E L.

*Oudheden gebaelt uit de Steen tot Westcappel gevonden. Wat
men by d'Ouden van Hercules beschreven vind.*

DE Steen is, volgens de getuigenis
van *Gerardus Noviomagensis*, ge-
vonden by den seer edelen Heer
Philips van Bourgondien, Admi-
rael over de Zee, in 't jaer onses heils 1514.
Het opschrift daer van is dusdanig te sien
by *Gruterus*;

pag.

1070. n. 4.

HERCULI
MARCUSANO
M. PRIMIJUIS
TERTIUS
V. S. L. M.

Dit heeft de Heer *Eyndius* op sijn achtste
Hooftdeel ook aengeteekent, seggende dat
Joh. Geropius Becanus dit uitlegt; *Herculi Li-
mitanco*, den Grens-beschutter Hercules; ter-
wijl *Marchio* een Grens-beteekent; waer van
kooft *Marchio*, een Grens-voogd. Doch't
gene *Geropius* daer onder wil seggen; *Dat de*

*Lib. 3.
Franc.*

*Romeinen in Zeeland, voor de heerschappye der
Franken, aen het uiterste van de strand, een Grens-
kasteel hadden, na de daed selfs Marchius by de
inwoonders genoot, aen Hercules den bewaerder
der grensen toegewijd, waer van hy den by-naem
van Marchufanus verkregen sou hebben; is al
te stout. Want wy hebben voorheen in ons
eerste Hooftdeel bewesen, dat Cesar, en sijn
né Romeinen, dese Eilanden noit besocht,
en niet recht gekent hebben; hoe kan haer
dan iemand eenige heerschappye hier ont-
rent toeschrijven?*

Maer het is te verwonderen, hoe dat het
opschrift van dese Steen, die tegenwoordig
aen een Pilaer binnen de Kerk tot West-kap-
pel noch ingemetst te sien is, soo verkeer-
delijk is uitgeschreven, dat meest alle daer
in gebrod hebben; en selfs *Gruterus*, in sijn
groot werk van oude opschriften, pag.
1070. N. 4. heeft *MARCUSANUS*,
lichtelijk verleid, door *Joh. Geropius Becanus*,
die, gelijk hy elders wel meer gewoon is,
dit